

Man velger ikke å være syk

Åsne Tveito

privatpraktiserende psykolog

I iveren etter å holde folk i arbeid glemmer en ofte å lytte til den det gjelder. Som erfaren sosionom og psykolog er jeg stadig vitne til at menneskers lidelser blir forverret i møtet med NAV.

BELASTENDE: Helseplagene til mennesker som sliter psykisk forverres ofte i møtet med NAV, skriver Åsne Tveito.

DEBATT: NAV

Fokuset på graderte sykemeldinger og på restarbeidsevne kan ofte gå på helsa løs for mennesker med psykiske lidelser, mener Åsne Tveito. Legg vekt på hva folk selv mener de kan klare, skriver hun, og oppfordrer psykologer og Psykologforeningen til å engasjere seg.

Jeg blir stadig mer opprørt over dagens diskusjoner og debattinnlegg om graderte sykemeldinger og uførepensjon. Som om sykdom og uførhet er noe man selv velger! De som er mest utsatt eller skadelidende, er mennesker med psykiske lidelser, som psykoser, depresjoner, angstlidelser og posttraumatiske lidelser. Når det gjelder rent fysiske lidelser med klare diagnoser og prognoser, er det kanskje enklere å gradere, tilrettelegge og eventuelt konkludere med uførepensjon.

For mye press

Arbeidsminister Bjurstrøm uttalte selv at hun ikke kunne ha vært gradert sykemeldt i den perioden da hun var borte fra sitt arbeid. Er ikke *det* en tankevekker? For mange med psykiske plager er det ofte nettopp for mye press og stress som har vært den utløsende årsaken til sykemelding. En depresjon varer gjennomsnittlig 3–5 måneder, noen ganger kortere, noen ganger mye lenger. Skal en deprimert lege jobbe med *noen* pasienter, en deprimert lærer undervise *en del* timer, en «utbrent» førskolelærer ta seg av *enkelte* barn i uka?

Mennesker i psykisk nød bukker under i kampen mot NAV

Når det gjelder uførepensjon, er det nå slik at de fleste med psykiske lidelser som søker, i første omgang får avslag. Det skal foretas funksjonsvurderinger, og spørsmålet er om det kan finnes noen restarbeidsevne igjen. Dette er reelle forslag fra NAV som jeg har fått kjennskap til: En 64 år gammel utslitt industriarbeider skal forsøkes omskolert til kontorarbeid. En 60 år gammel sykepleier settes til å jobbe deltid i en kantine. En 65 år gammel lege fikk forslag om å jobbe som hjelpepleier. Dette sier noe om hvor lite virkelighetsnært NAV jobber, og hvor mye press syke mennesker kan bli utsatt for.

Må bli hørt

I mitt arbeid er jeg smertelig vitne til at mennesker i psykisk nød bukker under i kampen mot NAV. Deres helseplager forverres ofte i så stor grad at kampen mot NAV blir hovedproblemet. Dette er ofte mennesker som fra tidligere har blitt sviktet, oversett, utsatt for overgrep, omsorgssvikt eller andre traumer. De tåler ikke mer press. De må bli hørt, respektert og forstått av hjelpeapparatet. Det må være deres egen vurdering av hva de kan klare, som vektlegges. Hvis ikke kan vi møte dem som tiggere ved Oslo Sentralbanestasjon, eller som en av mange selvmordsofre i vårt såkalte velferdssamfunn.

Dette er et økende samfunnsproblem som jeg mener Psykologforeningen og vi psykologer bør engasjere oss i.